

Kalkınma Ajansları: “Ankara Kalkınma Ajansı” özelinde bir araştırma

Development Agencies: A case study of Ankara Development Agency

Işıl Fulya Orkunoglu Şahin¹

Received Date: 30 / 10 / 2015

Accepted Date: 31 / 12 / 2015

Öz

2. Dünya Savaşı'nı takiben şiddetlenen ve yoğunlukla 1980'lerde görülmeye başlanan küreselleşme olgusu, 1940'larla-1950'lerde yürürlükte kalan GATT anlaşmasının da etkisi ile siyasi, sosyal ve ekonomik olarak birbirine yakın olan ülkeler arasındaki entegrasyonları desteklemiştir. Böylelikle bölgeselleşmeler gündeme gelmiştir. Küreselleşme ve bölgeselleşme süreçlerinin belirli dönemlerde evrilmeleri sonucunda birbirlerini besledikleri ve bölgesel kalkınmanın günümüz araçlarından; yönetim ve Yeni Kalkınmacılıkla serbest bölgeleri, organize sanayi bölgelerini, teknoloji geliştirme bölgelerini ve kalkınma ajanslarını doğurdıkları söylenebilir. Kalkınma ajansları, UNDP, World Bank, AB gibi birçok uluslararası kuruluşun verdiği fonlar ve krediler aracılığıyla kurulmuşlardır. Kuruldukları bölgelerde ise bölgesel kalkınmanın itici güçlerinden olmuşlardır. Bu nedenle çalışmada Ankara Kalkınma Ajansı örneğinde kalkınma ajanslarının bölgesel kalkınmaya katkıları irdelenmektedir.

Anahtar sözcükler: Bölgesel Kalkınma; Kalkınma Ajansları; Ankara Kalkınma Ajansı

Abstract

The phenomenon of globalization, exacerbated following World War II and began to appear intensely in the 1980s, with the impact of GATT Treaty in force in the 1940s-1950s which was supported political, social and economic integrations between the countries that are close to each other. So that regionalization came into question. For this reason, it can be easily said that was generated by governance, new developmentalism, free zones, development zones and industrial zones, technology development regions which are the tools of today's regional development and as a result of globalization and regionalization processes evolve with feeding each other at certain times. Development agencies were established through international organizations with the funds and loans of many international organizations such as, UNDP, World Bank and EU. They have been the driving forces of regional development zones in which they were established. Accordingly, in this study examined the contributions of development agencies to regional development in Ankara case.

Keywords: Regional Development; Development Agencies; Ankara Development Agency

1. Giriş

Türkiye’de 2006’da 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun ile kurulmuşlardır. 2015 yılı itibariyle ülkemizde 26 tane kalkınma ajansı bulunmaktadır. Bu ajanslardan çoğunlukla gelişmekte olan bölgelerde kurulanları araştırma konusu yapılmış olmasına rağmen, gelişmiş bölgelerde kurulmuş kalkınma ajanslarına yönelik çalışmaların oldukça seyrek olduğu görülmüştür. Bunun için çalışmada bölgesel kalkınmada kalkınma ajanslarının yeri ve etkinliği nedir sorusuna Ankara Kalkınma Ajansı özelinde yanıt aranmaktadır. Çalışmada; kalkınma ajansı kavramına, kalkınma ajanslarının türlerine ve faaliyetle-

¹ Dr., Gazi University, ANKARA/TURKEY, iforkunoglu@gazi.edu.tr

rine, Türkiye’de uygulanan bölgesel politikalar ile bölgesel kalkınma teorilerine, kalkınma ajanslarının literatürdeki yerine, kalkınma ajanslarının finansmanına, sektörler göre verdikleri desteklere ve Türkiye’nin en gelişmiş bölgelerinden birinde bulunan Ankara kalkınma ajansının çalışmaları ve etkinliği incelenerek, kalkınma ajansları ile ilgili eleştirilere ve çeşitli önerilere yer verilmektedir.

2. Genel olarak Kalkınma Ajansları

İlk bölgesel kalkınma ajansı 1930’da Tennessee Valley Authority adı ile ABD’de kurulmuştur. Bunu takiben AB’de ise kalkınma ajansları 1950’lerde Avusturya, Belçika, Fransa ve İrlanda ile 1970’lerde Almanya, Hollanda, İngiltere ve İtalya ile 1990’larda Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Slovenya, Romanya vb. ülkelerde gündeme gelmişlerdir (Özmen, 2008). Avrupa Bölgesel Kalkınma Ajansları Birliği’ne göre kalkınma ajansları; genel ve sektörel kalkınma sorunlarının belirlenmesi ve çözümü ile ilgili fırsatlar sunan projeleri destekleyen operasyonel yapılarıdır (EURADA, 1999). Milli programların, bölgesel ve yerel olarak birbirleriyle uyumlu şekilde geliştirilmesini, uyumlaştırılmasını sağlayacak, yüksek eğitim düzeyinde işgücüne sahip kurumlardır (Roberts ve Llyd, 2000). Ajanslar, merkezi ve yerel hükümetlerle, işletmelerle ve diğer paydaşlarla ortak çalışarak bölgelerin ekonomik, sosyal ve fiziksel açıdan yenilenmelerini sağlarlar (Deas ve Ward, 2000).

Ülkemizde 2002’de AB üyeliğine aday ülkelerin zorunlulukları arasında yer alan İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflamasına (İBBS) geçilmiştir. Dolayısıyla bu sınıflamaya göre Kalkınma Ajansları Düzey 2 Bölgeleri esas alınarak kurulmuşlardır. Sonuç olarak kalkınma ajansları, bölgeselleşme ve desantralizasyon (yerelleşme) sürecinin birer parçasıdır. Türkiye’de kalkınma ajanslarının ilk kez kuruluşu 5549 no’lu Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkındaki Kanun’un 8/2/2006 tarih ve 26074 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanması ile gerçekleşmiştir. Ancak bu kanunda kalkınma ajanslarının tanımına yer verilmeyip, ajansların tüzel kişiliğe haiz oldukları ve bu kanunla düzenlenmiş tüm hükümlerde özel hukuk hükümlerine tabi oldukları belirtilmiştir. Bu kanunda kalkınma ajanslarının kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirerek, yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma planı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak ve sürdürülebilirliğini sağlamak, kaynakların yerinde, etkin kullanımını sağlamak ve hem bölge içi hem de bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarını azaltmak amaçlarıyla kurulduklarına yer verilmektedir. Diğer yandan kalkınma ajansları bölgesel veri havuzları olarak işlevselleştirilmişlerdir. Bu kapsamda; bölgesel istatistiklerin toplanıp, bölgelere ilişkin sosyoekonomik analizlerin yapılması, bölgesel politikaların belirlenmesi ve AB Bölgesel İstatistik Sistemine uygun karşılaştırılabilir istatistikî veri tabanı oluşturulması için 28.08.2002 tarih ve 2002/4720 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Türkiye TÜİK ve DPT tarafından hazırlanan, 12 Düzey 1 Bölgesi ve 26 Düzey 2 Bölgesine ayrılmıştır.

3. Kalkınma Ajanslarının türleri

Kalkınma ajansları literatürde sıklıkla kuruluş biçimlerine ve faaliyetlerine göre sınıflandırılmışlardır.

Kuruluş biçimlerine göre kalkınma ajanslarının birincisi; AB sınırlarında ortaklıkları olan politik idareyi finanse eden yarı özerk kalkınma ajansları, ikincisi; yerli firmaları destekleyen daha çok yerel politika araçlarını kullanan kalkınma ajansları, üçüncüsü ise çok fonksiyonlu ve

entegre kalkınma ajansları olup, özellikle Organize Sanayi Bölgeleri, bilim parkları, iş merkezleri geliştirmekte, teknoloji transferlerini kolaylaştırmakta ve çeşitli konularda teknik danışmanlık hizmetleri vermektedirler (Danson, Hughes E. ve Hughes M., 2005). Faaliyetlerine göre kalkınma ajansları ise; geleneksel, yenilikçi ve diğer hizmetleri sunan ajanslar olarak sınıflandırılabilir. Geleneksel kalkınma ajanslarında finansman bağışlar ve diğer kaynaklardan sağlanırken, yenilikçi kalkınma ajanslarında finansman eş finansman (kredi talep eden kurumla ajans arasında bölüşülerek) ve kredilerle, diğer hizmetleri sunan kalkınma ajanslarında finansman kendi hibeleri ile bağış kurumlarından karşılanmaktadır (Halkier ve Danson, 1995). Ülkemizdeki kalkınma ajansları türlerinin ise; kuruluş biçimleri bakımından dikkate alındığında; yerli firmaları destekledikleri ve ikinci sınıflandırmadaki yenilikçi kalkınma ajansları türlerine uygun faaliyet gösterdikleri söylenebilir.

4. Bölgesel kalkınma teorileri içinde Kalkınma Ajansları

Bölgesel kalkınma teorileri temelde 1920’lerde başlayan geleneksel kalkınma politikalarından, 1980’lerle 1990’lardaki bölgesel politikalarından ve 2000 sonrasındaki yeni kalkınmacılığı oluşturan bölgesel politikalar ve programlardan oluşur.

1920’lerden 1950’lere kadarki süreçte 1950-1979 dönemlerine kadar görülen bölgesel kalkınma politikaları; Klasik, Neo-Klasik, Keynesyen, Neo Marksist ve Monetarist yaklaşımların oluşturduğu geleneksel kalkınma teorileridir. Bu teorilerde bölgeler arası gelişmişlik farklılıkları kaynak dağılımı sorunu olarak ele alınmış (Chisholm, 1990), bölgesel kalkınmanın sağlanmasında yerel idareler yerine, merkezi idare sorumlu görülmüştür. Ekonomide piyasa başarısızlığı yaratan unsurların ortadan kaldırılması savunulmuş, ancak gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin tümüne aynı tür politika önerilerinde bulunulduğundan, bu tür politikalar başarısız olmuştur. 1980-1990 döneminde ise uluslararası kuruluşların gelişmekte olan ülkelere dayattıkları liberalleştirme, özelleştirme, deregülasyon politikaları nedeniyle belirtilen dönem bölgesel politikalarından çok küresel politikalar ile şekillenmiştir.

2000’ler öncesindeki bölgesel kalkınma anlayışında kaynakların bölgeler arasında yeniden dağıtımı, ulusal transferler ve mali teşviklere dayalı bölgesel gelişme savunulurken, 1990’larda ortaya çıkıp, 2000’lerde gelişen yeni kalkınmacılık anlayışı; yerel ve bölgesel kaynakların işler hale getirilmesi, bölgelerin karşılaştırmalı üstünlüklerinden yararlanılması, bilgiye ve bilgiye dayalı üretime vurgu yapılması, merkezi idarenin baskın rolü yerine, bölgesel ve yerel idarelerin bir arada faaliyetler üstlendiği yönetim kavramını gündeme getirmiştir (OECD, 2014).

“Son 30-35 yıllık süreçte dünyada standart türde büyük ölçekli üretim yapan fordist sanayilerin yerine, esnek üretim teknolojilerine ve ilişkilerine dayanan post fordist sanayiler geçmiştir. Bu sayede sanayi üretimin gelişmiş ülkelerin tekelinden sıyrılması, üretim birimlerinin teknoloji ile tüm dünyaya yayılması eğilimi artmıştır” (Ataay, 2005). Bu dönemde KOBİ’lerin ekonomideki varlıkları güçlenmiş, ulusal kalkınma stratejilerinden, yerelleşmelerle bölgeselleşmelere dayalı stratejiler önem kazanmıştır.

Türkiye’de uygulanan bölgesel politikaları; 1923-1960 arası, 1960-2000 arası ve 2000 sonrası olmak üzere üç ayrı dönemde incelemek mümkündür. Sözü edilen ilk dönemde Cumhuriyetin ilanından planlı kalkınma dönemine kadar bölgesel kalkınmadan çok ulusal kalkınmaya önem verildiği, bu nedenle de sanayi ve hizmet sektörü üretiminin belirli bölgelerde geliştiği görülmektedir. 1960-2000 arasındaki dönemde Türkiye’de AB’ye üyelik sürecinin etkisi ile bölgesel kalkınmaya önem verilmeye başlanılmış, kalkınmada öncelikli yöreler politikası ve bölge planlaması

uygulamaları (GAP, Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı, Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi) gibi çeşitli illeri kapsayan plan ve projeler söz konusu olmuştur. 2000 sonrasındaki dönemde ise; AB mevzuatına uyumlu bölgesel kalkınma politikalarına geçilmiştir.

Bu kapsamda ülkemizde 1960'ları izleyen dönemde uygulanan bölgesel kalkınma politika araçları arasında; kalkınma planları, bölgelere ve sektörler göre mali teşvikler, kamu yatırımları ve özel yatırımlar, sosyal, ekonomik ve fiziksel içerikli bölgesel kalkınma planları, il gelişim planları, kırsal kalkınma projeleri, kalkınmada öncelikli bölgeler, organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi siteleri olarak sayılabilir (Arslan, 2005).

5. Literatürde Kalkınma Ajansları

Kalkınma ajanslarının yoğunlukla çalışıldığı dönemler 1990'ların sonu ile 2005-2008 arası dönem olarak görülmektedir. Tablo 1'de literatür taraması kapsamında incelenen çalışmaların çoğu kalkınma ajanslarının Türkiye'deki ve diğer ülkelerdeki gelişiminin, faaliyetlerinin ve etkinliklerinin değerlendirilmesine yöneliktir.

Buna göre, tablo.1'de incelenen yedi çalışmanın ikisinde AB politikalarının analizi yapılmadan ivedilikle ülke ekonomik şartlarına kanalize edildikleri için kalkınma ajanslarının etkisizliğinden ve kendilerinden beklenen misyonu gerçekleştiremediklerinden söz edilmektedir. Ancak diğer çalışmalarda; AB fonları ile finanse edilmiş olmaları ve yerel fonlara dayalı yapının tahsisi sıkıntısı ve finansmanlarının sürekliliğinin sağlanamaması, ülke ekonomisine katkıları hakkındaki ekonomik beklentilerin çok yüksek olması, henüz faaliyetlerinin etkilerinin tam olarak görülememesi gibi nedenlerle bölgesel ekonomik kalkınmaya sınırlı derecede de olsa katkılarının olduğu ileri sürülmektedir.

6. Kalkınma Ajanslarının finansmanı ve sektörler göre verdikleri destekler

Kalkınma ajansları AB ve diğer uluslararası kurumlar tarafından sağlanan uluslar arası fonlar ve projelerle, çalışma yeri, personel ve çalışma imkanları (EURADA, 1999) gibi dolaylı desteklerin yanında, doğrudan kendi faaliyetleri ile elde ettikleri gelirlerle, varlıklarına bağlı yatırım, kira gelirleri ve dışarıdan yapılan bağışlar ve yardımlarla varlıklarını sürdürmektedirler.

2015 AB bütçesindeki gider kalemlerinin tümünün toplamı 145,321.53 Milyon Euro'dur '2015 AB bütçesinin dağılımında ekonomik, sosyal ve karasal uyum 49,230 Milyon Euro ile %33,84'tür. Büyüme ve işler için rekabet edebilirlik 17,551 Milyon Euro ile %12'dir. Sürdürülebilir kalkınmanın ve doğal kaynakların payı 58,808 Milyon Euro ile %40,43'tür. Güvenlik ve vatandaşlık 2,222 Milyon Euro ile %1,53'tür. Global Avrupa'nın payı 8,408 Milyon Euro ile %5,78'dir. Yönetimin payı ise 8,660.47 Milyon Euro ile %5,95'tir (EC, 2015).

AB'de kalkınma ajanslarının finansmanı incelendiğinde; 2006-2007'de AB'de bölgesel kalkınma birimleri adlı çalışma ile EURODİTE projesinin bir parçası olarak AB'nin 6. Çerçeve programının sponsorluğunda AB üyesi 22 ülkenin 181 organizasyonunun dahil edildiği web tabanlı bir ampirik araştırmanın sonuçlarına göre; AB'deki 178 kalkınma ajansının yaklaşık %70'i bölgesel, %60'ı aşan kısmı hem kamu hem özel kaynaklı (karma), %30'u aşan miktarı merkezi, %10'u ise yerel sponsorluktan oluşur. AB'de 421 tane politika içinde kalkınma ajansları politikalarının sponsorluğunun ise; yaklaşık 225'i bölgesel, 80'i milli, 40'i karma, 30'u milli ya da bölgesel, 30'u milli ya da AB bazlı, 16 tanesi AB kaynaklıdır (Halkier, 2011). Dolayısıyla AB'de

kalkınma ajanslarının ve kalkınma ajansları politikaları sponsorluklarının çoğunlukla bölgesel finanse edildikleri söylenebilir.

Tablo 1. Kalkınma Ajanslarına ilişkin literatür

Tarihi	Çalışmanın Adı	Konusu ve Elde Edilen Sonuçlar	Çalışmayı Yapan
1998	“The Role of Development Agencies in Regional Policy: An Academic and Practitioner Approach”	İngiltere’deki kalkınma ajanslarının rolü ve etkinliğinin ölçülmesi için yapılmıştır. Kalkınma ajanslarının organizasyon yapılarının ve çalışanlarının dinamikliğine göre etkinliklerinin değiştiği ve merkezi hükümet politikalarının yenilik üretme misyonunu üstlendikleri ifade edilmiştir (Hughes, 1998).	James Hughes
2001	“Regional Development Agencies in Portugal: Recent Development and Future Challenges”	Portekiz’deki bölgesel modernizasyonda başarılar elde eden kalkınma ajanslarına, 1990’larda sağlanmaya başlanan AB fonları 2006-2007 yıllarında azaldığında, sözü edilen ajansların ekonomideki asıl rollerinin anlaşılabilirliği iddia edilmektedir (Syrett ve Silva, 2001).	Stephen Syrett Carlos N. Silva
2002	“Local and Regional Economic Development Agencies in Australia”	Finansmanı karma şekilde sağlansa da büyük oranda yerel hükümetçe desteklenen kalkınma ajanslarının, buldukları bölgelerin gelişimine; içsel büyümeyi teşvikle, firmalarla bölgelerarası ilişkileri geliştirip, global pazarlara açılma imkanı ile katkı sağladıkları iddia edilmiştir (Beer ve Maude, 2002).	Andrew Beer, Alaric Maude
2005	“Regionalization for Turkey An Illusion or a Cure”	Bölgesel kalkınmada; küreselleşmenin ve uluslararası kuruluşların desteklerine rağmen, AB’ye önceden katılmış olan doğu bloku ülkelerinin yakalanması için Türkiye’nin geçirdiği yapısal dönüşümün yeterli olmadığı ve yararlı olabilecek politikalar analiz edilmeden AB’den alınmış olan tüm politika transferlerinin zararlı olacağı ileri sürülmektedir (Dulupçu, 2005).	M. Ali Dulupçu
2006	“Czech Regional Development Agencies in a Shifting Institutional Landscape”	Çek Cumhuriyetinde kalkınma ajanslarının rolü irdelenmiştir. 2004’te AB’de bölgesel kalkınma fonlarına verilen desteğin artmasının, bölgesel program ve projeleri arttırdığı, ancak ülkelere düşen payı sınırlandırdığı, zayıf bölgesel politikalarla finansal kaynak sıkıntısı yaşanıldığı, hükümetlerin kalkınma ajanslarına ilişkin birçok karar almakta olmalarının karışıklığa neden olduğu savunulmaktadır. Bu yüzden ajansların kendi iç kaynakları ve fonları ile finansmanlarını ve rollerini sağlamlaştırma- larının gerekli olduğu belirtilmektedir (McMaster, 2006).	Irene McMaster
2008	“The Potential for Effective Regional Development Agencies in Turkey:A Comparative Analysis”	Kimi gelişmekte olan ülkelerle Türkiye’nin sosyo-ekonomik verilerinden yararlanarak kalkınma ajanslarının bölgelerarası gelişmişlik farklarının giderilmesine katkıda bulunacaklarını belirtmektedir (Trevor, 2008).	Young Hyman Trevor
2009	“The Role of Regional Development Agencies in Turkey: From Implementing EU Directives To Supporting Regional Business Communities”	2002’de İstanbul’da 89 firmaya ve 102 kamu ve özel organizasyonuna uygulanan araştırma sonucunda; ağ ilişkilerinin, firmalar ve organizasyonlar arası iletişimin zayıf ve etkisiz olduğu, firmalarla organizasyonlarının ilgilerinin az olması sonucunda ekonomik kalkınma faaliyetlerinin koordine edilemediği, ancak bölgesel tüm sorunların çözümünün kalkınma ajanslarından beklenmemesi gerektiği, yerel işletmeler ve enstitüler arasındaki ilişkilerle çözüm üretilmesi önerisi getirilirken, ortalama kalkınma ajanslarının bölgelere önemli katkılarının olduğu ileri sürülmektedir (Lagendijk, Kayasu ve Yaşar, 2009).	Arnoud Lagendijk Serap Kayasu Suna Yaşar
2010	“The Comparison between Hungary and Turkey: Regional Development Agencies”	Merkeziyetçi yönetim, tarihsel miras vb. birçok yönden benzer olan Macaristan’ın ve Türkiye’nin kalkınma ajansları karşılaştırılmaktadır. Bunların geleneksel yönetim sistemlerinde önemli bir değişiklik olmadan AB reformlarını uyguladıkları ancak bu kurallara uygun şekilde çok aşamalı bir yönetim ve bölgesel kalkınma hedefi yapısını tesis edemedikleri savunulmaktadır (Koçak, 2010).	Süleyman Ya- man Koçak
2012	“A Mechanism Design Approach to Allocating Central Funds Among Regional Development Agencies”	Merkezi hükümet ile bölgesel kalkınma ajansları arasında fon tahsisinde kullanılabilecek bir model önerisi getirerek; modellerinde etkinlik, teşviklere uyumda strateji birlikteliği ve adalet kriterleri değişkenlerinin tümünü tatmin eden bir tahsisi önermişlerdir (Kıbrıs ve Tapkı, 2012).	Özgür Kıbrıs, İpek Tapkı

Türkiye’de kalkınma ajanslarının finansmanı ise genel bütçe gelirlerinden ayrılacak paylar ile il özel idarelerinin ve belediyelerin bütçelerinden aktarılan paylarla ağırlıklı olarak kamu tarafından sağlanmaktadır. Ajansların diğer gelir kaynakları; sanayi ve ticaret odalarının bütçelerinden aktarılan paylar, uluslararası kuruluşlardan sağlanan fonlar ve bağışlarla, yardımlarla ajansların faaliyet gelirleri ve önceki yıldan devrolan gelirlerinden oluşmaktadır.

Kalkınma ajanslarının gelirleri ve yönetecekleri fonlardan finansmanının kamu tarafından sağlandığı kısımla ilgili bütçe payı oranları ise 5449 Sayılı Kanun’un 19. maddesine göre aşağıdaki gibidir; “Bir önceki yıl gerçekleşen genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından, vergi iadeleri ile mahallî idarelere ve fonlara aktarılan paylar düşüldükten sonra kalan tutar üzerinden, binde beş oranında her yıl ayrılacak transfer ödeneğinden, Yüksek Planlama Kurulunca her bir ajans için nüfus, gelişmişlik düzeyi ve performans ölçütlerine göre belirlenecek pay ve bir önceki yıl gerçekleşen bütçe gelirleri üzerinden, bölgedeki il özel idareleri için; borçlanma, tahsisi mahiyetteki gelirler ile genel, katma ve özel bütçeli kuruluşlardan alınan yardım kalemleri hariç tutulmak üzere % 1, belediyeler için; borçlanma ve tahsisi mahiyetindeki gelir kalemleri hariç tutulmak üzere % 1 oranında, cari yıl bütçesinden aktarılacak pay ve bölgedeki sanayi ve ticaret odalarının, bir önceki yıl kesinleşmiş bütçe gelirlerinin % 1’i oranında, cari yıl bütçesinden aktarılacak paydır. Bakanlar Kurulu, il özel idareleri için belirlenen oranı % 5’e kadar yükseltmeye ya da bu Kanunda belirlenen oranına kadar indirmeye, belediyeler için belirlenen oranı ise; yarısına kadar indirmeye ya da bu Kanunda belirlenen oranına kadar yükseltmeye yetkilidir”. Aynı zamanda 5449 sayılı Kanunda genel bütçeden, il özel idarelerinden ve belediyelerden ayrılacağı belirtilen paylarla bölgedeki sanayi ve ticaret odalarının cari bütçelerinden ayrılacak payların, ilgili idare ve kuruluşlar tarafından Haziran ayının sonuna kadar ajans hesabına aktarılacağı öngörülmüştür.

7. Ankara Kalkınma Ajansının faaliyetleri ve yetkileri

Ankara’da Türkiye İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırmasına (İBBS) göre Batı Anadolu bölgesinde bulunan TR51 kodlu kalkınma ajansı yer almaktadır. 5449 sayılı Kanun’un 5. maddesi uyarınca bu ajansın faaliyetleri ve yetkileri; bölgesel gelişme hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olarak; kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirerek, bölgenin kaynak ve olanaklarını tespit etmeye, ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırmaya ve rekabet gücünü artırmaya yönelik araştırmalar yapmak, yaptırmak, başka kişi, kurum ve kuruluşların yaptığı araştırmaları desteklemektir. Yerel yönetimlerin planlama çalışmalarına teknik destek sağlamak, desteklenen faaliyet ve projelerin uygulama sürecini izlemek, değerlendirmek ve sonuçlarını Kalkınma Bakanlığı’na bildirmektir. Yönetim, üretim, tanıtım, pazarlama, teknoloji, finansman, örgütlenme ve işgücü eğitimi gibi konularda, ilgili kuruluşlarla işbirliği sağlayarak küçük ve orta ölçekli işletmelerle yeni girişimcileri destekleyerek, bölgenin iş ve yatırım imkanlarının, ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımını yapmak veya yaptırmak ve Türkiye’nin katıldığı ikili veya çok taraflı uluslararası programlara ilişkin faaliyetlerin bölgede tanıtımını yapmak ve bu programlar kapsamında proje geliştirilmesine katkı sağlamaktır.

8. Ankara Kalkınma Ajansının etkinliğinin değerlendirilmesi

Ankara’da Türkiye İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırmasına (İBBS) göre Batı Anadolu bölgesinde bulunan TR51 kodlu Ankara Kalkınma Ajansı yer almaktadır. Ankara Kalkınma Ajansı’nın bölgesel kalkınma üzerindeki etkisinin değerlendirilmesinde dikkate alınabilecek çeşitli bölgesel gelişmişlik kriterlerinden söz edilebilir. Bu kriterler arasında; gayri safi katma değer

(GSKD) içindeki bölgesel paylar, dış ticaret ve istihdam içindeki bölgesel paylar, vergi gelirleri içindeki bölgesel paylar ve Ankara Kalkınma Ajansı'nın faaliyetlerinin değerlendirilmesi sayılabilir.

8.1. GSKD içindeki bölgesel paylar

Bölgesel gelişmişlik kriterlerinden biri olan GSKD ile TÜİK tarafından 2. düzey İBBS 26 bölge için tarım, sanayi ve hizmetler ana sektör başlıkları altında 2004-2011 yılları için tahminde bulunduğu görülmüştür. Türkiye’de GSKD hesaplamasına geçilme nedeni AB ulusal hesap sistemi ESA’ya uyumlaşmak ve kaynak veriye dayanmaktır. GSKD’nin GSYİH’den farkı şöyledir; GSKD hesabına, GSYİH hesaplamasının içerdiği KDV ve ÖTV gibi ürün üzerinde bulunan vergiler dahil edilmemektedir. GSKD; ekonomik birimlerin belli bir dönemdeki ekonomik faaliyetleri sonucunda ürettikleri mal ve hizmetlerin (çıktı) değerinden, bu üretimde bulunabilmek için kullandıkları mal ve hizmetler (ara tüketim) değerinin çıkarılması sonucu elde edilen değerdir (TÜİK, 2013). GSKD; kişi başı GSKD ve bölgesel GSKD olarak hesaplanabilmektedir. Tablo 2’de bazı illerin TÜİK’teki en güncel veri olan 2011 verileri ile dikey olarak Türkiye’nin GSKD’ne katkısı ve 2004-2011 yılları arasında seçilmiş illerin gayri safi katma değerlerinin tarım, sanayi ve hizmetler sektörlerine göre bölgesel payları belirtilmiştir.

Tablo 2. Seçilmiş iller için bölgesel gayri safi katma değer hesapları

GSKD'in Sektörlere Göre Bölgesel Payları (%)								
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Tarım								
İstanbul	1,0	1,0	0,9	0,8	0,7	0,7	0,6	0,6
İzmir	3,8	3,3	3,9	3,6	3,7	2,9	2,7	2,7
Ankara	<u>2,7</u>	<u>2,7</u>	<u>2,6</u>	<u>2,4</u>	<u>2,6</u>	<u>3,6</u>	<u>4</u>	<u>4,0</u>
Konya-Karaman	5,5	5,4	5,2	5,6	5,6	5,8	4,7	5,9
Sanayi								
İstanbul	28,7	28,5	28,4	27,6	27,1	26,6	26,8	27
İzmir	7,3	7,2	6,8	6,6	6,4	6,3	6,3	8,1
Ankara	<u>7,6</u>	<u>7,4</u>	<u>7,4</u>	<u>7,8</u>	<u>7,8</u>	<u>7,8</u>	<u>8,1</u>	<u>6,5</u>
Konya-Karaman	2,1	2,1	2,0	2,0	1,9	2	2	2
Hizmetler								
İstanbul	32,0	31,5	31,1	31,6	31,4	31	30,8	31
İzmir	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	6,8	6,9	9,7
Ankara	<u>9,8</u>	<u>9,7</u>	<u>9,9</u>	<u>9,6</u>	<u>9,6</u>	<u>10</u>	<u>9,8</u>	<u>7</u>
Konya-Karaman	2,0	2,0	2,0	2,1	2,1	2,1	2,1	2
Sektörlerin GSKD'deki Payları (2011)								
	Tarım	Sanayi	Hizmetler					
İstanbul	0,2	27,4	72,4	100	2011 yılı sektörlere göre bölgesel paylar Türkiye sıralamasında; İstanbul'un yeri <u>1.</u> , Ankara'nın <u>2.</u> , İzmir'in <u>3.</u> , Konya-Karaman'ın ise <u>14.'dür.</u>			
Ankara	<u>2,8</u>	<u>25,7</u>	<u>71,5</u>	100				
İzmir	5,4	26,9	67,7	100				
Konya-Karaman	22,5	23,6	53,9	100				
Türkiye	9	27,5	63,5	100				

Kaynak: TÜİK (2013_a) Bölgesel GSKD Hesapları (Erişim 18.03.2014) verilerinden yararlanılmıştır.

Sektörlerin GSKD'deki payları incelendiğinde tablo 2'ye göre; Batı Anadolu'nun katkısının 2011 için yaklaşık %11 olduğu, İstanbul'un ise bu oranın neredeyse üç katı değerinde olduğu görülmektedir. GSKD'in sektörlere göre paylarında 2004'ten 2011'e sanayi ve hizmetler sektörleri

İstanbul'da en yüksek katma değer payına sahipken, belirtilen sektörlerin payı İzmir'de Ankara'ya oranla daha yüksek değerlerdedir. Konya-Karaman'da ise tarımın sektörel payı; hizmetler ve sanayi sektörlerinin üç katıdır. Çalışmada Konya ve Karaman illerinin verilerine yer verilme nedeni; Ankara, Konya ve Karaman illerinin İBBS 2'de Batı Anadolu Bölgesi'ni oluşturmalarıdır. İstanbul, Ankara ve İzmir'de sektörlerin Türkiye'nin GSKD içindeki payı; hizmetler sektörü için %70'ler civarında iken, sanayi sektörü ortalama %25, tarım %0-5 oranları arasında değişim gösterir. Tarımdaki en yüksek katma değer payı %22,5 ile Konya- Karaman'da ve %5,4 ile İzmir'dedir.

Tablo 3. Seçilmiş iller için kişi başına GSKD ve GSKD'in sektörel dağılımı

İllerin Kişi Başına GSKD (TL)								
İller	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
İstanbul (TL)	11.375	12.818	14.859	16.799	18.689	18.300	20.149	23.247
İzmir (TL)	9.993	10.592	12.137	13.384	14.817	14.476	16.179	19.187
Ankara (TL)	9.448	11.165	13.084	14.471	16.136	16.526	18.008	12.259
Konya, Karaman(TL)	5.567	6.343	7.157	7.157	9.239	9.460	10.170	7.118
Türkiye(TL)	7.307	8.338	8.338	9.632	12.020	12.000	13.406	15.500
İllerin Cari Fiyatlarla Bölgesel Gayri Safi Katma Değeri (000.000 TL)								
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
İstanbul	137.445	156.743	183.812	210.163	236.293	864.449	980.547	312.437
İzmir	33.466	38.126	44.376	49.695	38.214	55.472	43.269	75.922
Ankara	41.724	47.552	56.820	64.063	72.784	76.017	84.838	99.304
Konya-Karaman	11.895	13.648	15.503	17.707	20.270	20.929	22.735	26.967
Türkiye	494.884	571.714	668.418	754.384	854.585	864.449	980.547	1.150.453

Kaynak: (TÜİK, 2013 a, a.g.k.), (18.03.2014).

Sektörlerin Türkiye geneli GSKD'deki payları ise illerdekine paralel şekilde sanayi sektörünün 2,5 katı ve tarım sektörünün 7 katı olan bir hizmet sektörüne işaret etmektedir. GSKD'e göre Ankara ilinin durumu diğer bazı illerle karşılaştırıldığında; hizmetler sektörünün ve sanayi sektörünün 2004-2011 yılları arasındaki gelişiminde; İstanbul'un Ankara'nın 3 katı değerlerde olduğu görülmektedir. 2011 için kişi başı GSKD kriterinde İstanbul-Ankara illeri arasındaki fark 10.988 TL iken, Ankara -İzmir illeri arasındaki kişi başı GSKD değerleri arasındaki fark 6.928 TL'dir. 2011'de İstanbul için hesaplanan kişi başı GSKD 23.247 TL ile 2011 yılı Türkiye geneli için kişi başı GSKD rakamı olan 15.500'i aşmıştır. Bu durum İstanbul'un yoğun popülasyonu ve sanayi ve hizmetler sektörü faaliyetlerinin ildeki hacminin büyüklüğü sonucunda ortaya çıkmaktadır. Diğer yandan İstanbul'da GSKD tahmininde tarımın sektörel payı düşme eğilimindeyken, Ankara'da tarımın 2004-2011 yıllarındaki payı sabit seyretmiştir. Ancak Türkiye'nin tarım kentlerinden Konya'da- Karaman'da ve İzmir'de ise 2009-2010 yıllarındaki TÜİK bitkisel üretim istatistiklerine göre; Türkiye genelinde 3. ve 4. sıralarda yer alan bu illerdeki bitkisel üretim artışına uygun şekilde tarım sektörünün GSKD'deki payı da artış göstermiştir. Tablo 3'teki TÜİK'in Böl-

gesel GSKD hesaplamalarına göre; 2011’de kişi başı en yüksek bölgesel GSKD sırasıyla İstanbul’a, İzmir’e, Ankara’ya ve Konya-Karaman’a aittir. İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) Düzey 2’de bölgesel GSKD hesaplarında 2011 yılında en yüksek pay % 27 ile TR.10 İstanbul’undur. Bölgesel GSKD hesaplarındaki diğer yüksek oranlar sırasıyla %8,6 ile Ankara’nın, %6,6 ile İzmir’indir. GSKD hesabında Türkiye geneli il sıralamasında Ankara; İstanbul’dan ve TR42 bölgesini oluşturan Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova’dan sonra 3. sırada yer alırken, Konya ve Karaman 13. sıradadır (TÜİK, 2013a).

8.2. İhracat, ithalat ve istihdam içindeki bölgesel paylar

Bölgesel gelişmişlik kriterleri arasında; “bölgesel işsizlik rakamları” ve Türkiye geneline oranları değerlendirilebilir. Buna göre TÜİK’in 2013 yılı hanehalkı işgücü istatistiklerinde Türkiye geneli işsiz sayısının 2 milyon 747 bin kişi, işsizlik oranının %9,7, istihdam oranının %44,3, iş gücüne katılma oranının %49,5 olduğu öngörülmüştür. Ankara ili istihdam düzeyi ile ilgili olarak yayımlanmış en güncel veriler olan TÜİK 2013 yılı verilerinden yararlanılmıştır. Buna göre; Ankara’nın toplam nüfusunun 1.667.000 kişisini aktif (çalışan) nüfus oluşturmaktadır. Ankara’nın 2013 yılı nüfusu ise 5.045.083 kişiye ulaşmıştır (TÜİK, 2013a). Dolayısıyla Tablo 4’te Ankara’daki işsiz sayısı 1.892.000 kişi, çalışan kişi sayısı; 1.667.000 kişidir (TÜİK, 2013b). 2013 yılının sonunda sırasıyla Ankara’daki işsiz sayısı ve çalışan sayısı rakamları, Türkiye geneline oranlandığında yaklaşık %7 ve %6,5 değerlerine ulaşılmaktadır. Bu değerlerin 2012’de %11,3 rakamı ile İstanbul’daki ve İzmir’deki yaklaşık %15 değerlerinden düşük olduğu görülmektedir. 2013 yılsonu verilerine göre; Ankara’daki ihracat firmalarının sayısı 4.079, ithalat firmalarının sayısı 3.119’dur. Bu rakamların Türkiye geneline oranları sırasıyla %12’dir. Ankara’daki ve Türkiye’deki firmaların ithalat ve ihracat rakamları arasındaki farklar ise sırasıyla; 475.097 ve 14.329.166 Bin Amerikan Doları (US \$)’ dir. Dolayısıyla Türkiye’nin dış ticaret politikasının ağırlıklı olarak ithalata dayalı ihracat olduğu düşünüldüğünde; ithalat değeri ile ihracat değeri arasındaki farkın yurt genelinde yüksek düzeyde seyrettiği görülmektedir. Ancak Ankara’daki ithalat ve ihracat değerleri arasındaki fark kabul edilebilir düzeydedir.

Tablo 4. İşsizlik ve Dış Ticaret Rakamları Bakımından Ankara’nın Durumu

	İşsiz Sayısı (2013)	Çalışan Sayısı (2013)	İhracat Firmaları (Adet) 2013	İthalat Firmaları (Adet) 2013	İhracat Değerleri (bin US \$) 2013	İthalat Değerleri (bin US \$) 2013
Ankara	1.892.000	1.667.000	4.079	3.119	1.226.049	1.701.146
Türkiye	27.337.000	25.524.000	33.198	25.430	23.868.276	38.197.442
Ankara/ Türkiye*100	6,9	6,5	12,28	12,26	5,13	4,45
İller	İşsizlik Oranı % (2012)	İşgücüne Katılma Oranı ve İstihdam Oranı % (2012)	İhracat Firmaları (Adet) 2013	İthalat Firmaları (Adet) 2013	İhracat Değerleri (bin US \$) 2013	İthalat Değerleri (bin US \$) 2013
İstanbul	11,3	51,1 ve 45,3	17.245	20.701	11.088.354	19.737.723
Ankara	3,9	48,5 ve 43,9	4.079	3.119	-	-
İzmir	14,8	53,2 ve 45,3	2.513	2.463	1.477.955	1.677.033
Konya	6,2	48,4 ve 45,4	787	452	197.363	169.437
Karaman	4,9	50,5 ve 48	53	18	53.340	21.514

Kaynak: (TÜİK 2012,a), (TÜİK,2012b) ve (EB, 2013a) verileri ile tarafımızca hesaplanmıştır.

8.3. Vergi gelirleri içindeki bölgesel paylar

Ankara’nın Türkiye geneli vergi gelirleri içindeki payı incelendiğinde ulaşılan sonuçlar şöyledir. Genel bütçe vergi gelirleri tahsilatında en yüksek pay %43,28 oranı ile İstanbul’a aitken, bu

oran İzmir’de yaklaşık %10 ve Ankara’da %13 civarındadır (GİB, 2013). GİB tarafından yayımlanmış en güncel veri olan 2012 yılı verilerine göre; en yüksek GV, GMSİ’nin ve Kurumlar vergisi tahakkuklarının görüldüğü iller yine sırasıyla; İstanbul, Ankara ve İzmir’dir. Bunun nedeni birçok farklı ilde üretim, satış, dağıtım vb. faaliyetlerde bulunan şirketin genel merkezlerinin yoğunlukla İstanbul’da ve Ankara’da bulunmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla 2012 İller Bazında Beyan Edilen Gelir vergisi, Kurumlar vergisi ve GMSİ tahakkuk verilerinden (GİB, 2012) yararlanılarak yapılan hesaplama sonucunda ulaşılan sonuçlar şöyledir; 2012’de toplam tahakkuk eden gelir vergisinde Ankara’nın payı % 9, İstanbul’un payı %45,76, İzmir’in payı %6,53’tür. Ankara’da ödenecek GMSİ’nin Türkiye geneli toplam tahakkuk eden vergi gelirleri içindeki payı %9,9, İstanbul’un payı %55,93, İzmir’in payı %7,75’tir. Ankara’nın Türkiye geneli tahakkuk eden kurumlar vergisi içindeki payı %21,87, büyük mükellefler vergi dairesi hariç İstanbul’un payı %21,7, toplam mükellef sayısı 819 olan Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı’nın (BMVDB, 2013, 20) payı %33, İzmir’in payı %3,89’dur.

8.4. Yatırım teşvikleri içindeki bölgesel paylar

15.06.2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren yeni teşvik sisteminde teşvik uygulamaları; teşvik uygulaması açısından sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine göre altı ayrı bölgeye ayrılmıştır. Ankara, Antalya, Bursa, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kocaeli ve Muğla illeri 1. bölgede yer almaktadır.

Çalışmada Ekonomi Bakanlığı’nın illere ilişkin verilerine sonraki yılların raporlarında rastlanmadığından, illerle ilgili verilerin yer aldığı Haziran 2012-Haziran 2013 dönemi yatırım teşvikleri raporu dikkate alınmıştır. Belirtilen dönemde Türkiye genelinde 4 bin 840 yatırım teşvik belgesi verilmiştir. İllerin düzenlenen yatırım teşvik belgesi sayılarına göre sıralamasında Ankara 223 tane yatırım teşvik belgesi ile İstanbul’un 640 tane teşvik belgesi ve Bursa’nın 239 tane teşvik belgesini takiben 3. sırada yer almıştır. İllerin yatırım teşvik belgelerinde öngörülen istihdama göre sıralamasında 9.956 kişi ile Ankara, 22.465 kişilik istihdamın öngörüldüğü İstanbul’dan sonra 2. sıradadır. İllerin sabit yatırım tutarlarına göre sıralamasında ise; Ankara 4521 Milyon’luk sabit yatırımla sırasıyla 8.410 Milyon TL’lik ve 5.947 Milyon TL’lik sabit yatırımların öngörüldüğü İzmir ve İstanbul’dan sonra 3. sıradadır. Özetle yatırımların 1. bölgedeki sektörel dağılımında en yüksek sabit yatırımı imalat sektörü almıştır. Ancak belirtilen bölgede en yüksek düzeyde istihdam edilen kişi sayısı hizmetler sektöründedir. Nitekim Ankara ilinde de en yüksek sabit yatırım tutarı sırasıyla madencilik sektöründe istihraç-işlemede, imalat sektöründe camda ve hizmetler sektöründe eğitimde iken, en yüksek istihdam rakamları eğitim, sağlık ve makina imalatına ilişkindir (EB, 2013). Bu veriler ışığında Ankara’nın yatırım teşviklerinin durumu değerlendirildiğinde; özellikle hizmetler sektörünün doğası gereği bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimi ile daha az ve nitelikli istihdamı imkanı kılmasından ve ülke genelinde hizmetler sektörüne yönelik eleman yetiştirme stratejilerine yeterince yer verilmesi sonucunda başta imalat sektörü olmak üzere diğer sektörlerin gelişiminin desteklenebileceği önerisinde bulunulabilir. Bunun için hizmetler sektörüne yönelik teknik, ara ve nitelikli elemanların yetiştirilmesi çalışmalarına Ankara Kalkınma Ajansı ve işbirliği yapacağı üniversiteler ile yapılacak birçok proje ile hız verilmesi ve diğer bölgelerde de aynı politikanın izlenmesi Türkiye’nin bölgesel kalkınmasının sürdürülebilirliği açısından oldukça önemli olacaktır.

8.5. Ankara Kalkınma Ajansı'nın faaliyetlerine ilişkin verilerin değerlendirilmesi

Ankara kalkınma ajansı tarafından; mali destek programları, doğrudan faaliyet desteği programı ve teknik destek programı olmak üzere üç tür destekte bulunmaktadır. Ankara Kalkınma Ajansı'nın 2014 Yılı Mali Destek Programı ile 15.000.000 TL toplam bütçeli İleri Teknolojilerde İhracat Odaklı Kalkınma Mali Destek Programı kapsamında toplam 86, 10.000.000 TL toplam bütçeli Sosyal Kalkınma Altyapısının Güçlendirilmesi Mali Destek Programı kapsamında toplam 30 ve genel toplamda 116 başarılı proje desteklenmiştir. 2014 yılı doğrudan faaliyet desteği programının toplam kaynak miktarı 1.000.000 TL, mali destek miktarı 25.000.000 TL, teknik destek programı ise 500.000 TL'dir. Dolayısıyla Ankara kalkınma ajansı tarafından 2014 yılında kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarına toplam 26,5 Milyon TL tutarında, 2015 yılında ise toplam 21,5 Milyon TL destek sağlanacağı ilan edilmiştir. Ancak belirtilen rakamların yeterliliğinden ötürü Ankara iline katkısının oldukça sınırlı olacağı düşünülmektedir (AKA, 2015).

Nitekim fiilen 2011 yılında faaliyet göstermeye başlayan Ankara Kalkınma Ajansı tarafından 2011-2013 yıllarında doğrudan faaliyet desteği ve proje teklif çağrısı ile mali destek ve teknik destek programları doğrultusunda; 2 yılda toplam 214 proje desteklenmiş olup, bunlara sağlanan toplam destek miktarı 26.899.135, 75 TL'dir (Balcı, 2013). Ankara Kalkınma Ajansından bireysel yazışma ile edinilen verilere göre; desteklenen projelerle ajans tarafından 2011 yılı mali destek programları aracılığıyla yaratılan toplam istihdam rakamı 214 kişi olup, bunun 75 kişisi turizm alanında, 139 kişisi yenilikçilik alanında istihdam edilmiştir. 2012 yılında toplam doğrudan faaliyet desteği başvuru sayısı 59, başarılı proje sayısı 6, verilen destek miktarı 446.900,13 TL, toplam teknik destek miktarı başvuru sayısı; 91, toplam destek verilen başarılı proje sayısı; 36, verilen destek miktarı; 453.000 TL'dir. Verilen destek miktarının genel toplamı ise; 27.000.000 TL'dir. 2013 yılı Ankara Kalkınma Ajansı doğrudan faaliyet desteği başvuru sayısı 38, sözleşme imzalanan proje sayısı 7'dir. 2013 teknik destek başvuru sayısı 78, sözleşme imzalanan proje sayısı 55'tir. Ancak 2011-2013 yılları arasında başarılı başvuru sayısının toplam başvuru sayısının 3'te 1'i olması projelere ve projelerin hazırlanmasına sağlanan desteğin azlığını göstermektedir. Bu durum Ankara Kalkınma Ajansının yeni kurulmuş olmasından dolayı anlaşılabilir. Ancak yine de ajansın verdiği destek miktarının ve bu sayede sağlanan istihdam miktarının yetersizliği dikkate değerdir.

Türkiye'deki kalkınma ajansları ile ilgili bir çalışmada ise ajans bölgelerinde öne çıkan öncelikli müdahale gerektiren ve kırılgan sosyal gruplar incelenmiştir. Burada; İBBS'ye göre yalnızca TR5 “Batı Anadolu” bölgesinin sorununun tespit edilemediği ileri sürülmüştür. Oysa sosyal politika değerlendirme formlarında ajanslar tarafından nitel verilere ve gözlemlere dayanılarak vurgulanan Türkiye genelindeki öncelikli bölgesel sorunların; %22,22 ile yoksullar,%16,67 ile göçle gelenler, %13,98 ile gençler, %11,11 ile kadınlar ve %8,3 ile işsizler oldukları görülmektedir (DOKA, 2012). Buradan yola çıkılarak Ankara ilinde de belirtilen yoksulluk, göçle gelenler, gençler, kadınlar ve işsizler gibi temel sorunlarla mücadele edilmesinin yararlı olacağı söylenebilir. Ancak bunun için Ankara Kalkınma Ajansının belirli periyotlarda Ankara ilindeki işletmelere uygulanacak anket çalışmalarını daha sistematik biçimde gerçekleştirmesi veya gerçekleştirilmesine aracılık etmesi veri eksikliklerinin giderilmesine yardımcı olacaktır. Örneğin; 2011'de Ankara Kalkınma Ajansı, Siteler Esnaf Odaları ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nin işbirliğiyle gerçekleştirilmiş bir proje sonucunda; sitelerde üretim yapan firmaların çoğunluğunun mikro ölçekli işletmeler olmalarından ötürü rekabetçi yapılarının sınırlılığından, ilgili bölgede ustalık sanatının gelişmiş olmasına rağmen, yüksek katma değerli yeni ürünlerin tasarım,

üretim ve pazarlama süreçlerinin geliştirilmesi ve uluslar arası platforma taşınması ihtiyaçlarından söz edilmiştir (AKA, 2011). Dolayısıyla bu ve benzeri projelerle; bölgede bulunan toplam işyeri sayısı, işçi sayısı, üretim miktarı, meslek grupları, satış oranları, ürün çeşitleri, ürünlerin pazarı, rekabet düzeyi incelenebilmektedir. Bu nedenle bu tür çalışmaların artırılmasına ve Ankara genelini kapsayacak şekilde gerçekleştirilmelerine çalışılmalıdır ve elde edilen verilerin bölgesel gelişmişlik göstergelerindeki performansı dikkate alınmalıdır.

Sonuçta kalkınma ajanslarının faaliyetlerinin gelişmiş ve gelişmekte olan bölgeler arasında köprü görerek az gelişmiş bölgeleri destekledikleri, kamu ve özel sektör arasında işbirliğini geliştirdikleri, veri havuzları görevi gördükleri ve bölgelerin katma değer yaratma kapasitelerini bölgesel teşviklerle artırdıklarını ileri süren görüşler tarafından önerildikleri görülmektedir (Hughe, 1998; Beer, Maude, 2002; Trevor, 2008). Buna karşılık literatürde kalkınma ajansları, sağlanan destek programlarının belirli bölgelerde yoğunlaşması ile o bölgelerin daha çok gelişmesine, diğerlerinin ise az gelişmiş kalmasına neden olabilecekleri ve bu nedenle bölgesel gelişme farklılıklarını artırdıkları, birden çok ili içeren ajansların bölgesel verilerinin sağlıklı sonuçlar vermeyebilecekleri, her bölgenin gelişmesi için aynı tür bölgesel gelişme politika tedbirleri uygulanacak olmasının ilgili bölgenin ekonomik konjonktürünün ve yapısal sorunlarının dikkate alınmaması dolayısıyla bölgesel gelişimin istenilir derecede sağlanamayacağı gibi sebeplerle eleştirilmişlerdir (Syret, Silva, 2001; McMaster, 2006; Koçak 2010;). Ancak gelişmiş bölgelerin çok göç almakta olmaları ve göçle gelen nüfusun ekonomik ve sosyal açıdan geldikleri bölgeye uyum sağlamakta sıkıntı çekmelerinin önlenmesine yönelik adımlar atılması ile ilgili projelerin üretilmesinin desteklenmesi kalkınma ajanslarının faaliyetlerinin etkinliğini artıracaktır. Özellikle de Ankara, İstanbul ve İzmir gibi gelişmiş bölgelerde dahi kadınlar, yoksullar, gençler ve engelliler için destekleyici projelere ihtiyaç bulunmaktadır. Bunun için belirtilen sosyal grupların istihdam edilebilecekleri iş alanlarının sayısı artırılmaya çalışılmalıdır.

Diğer yandan kalkınma ajansları için önemli sorunlardan bir diğeri de olası finansman sıkıntısıdır. Bu noktada kalkınma ajanslarının bölgeler açısından katma değer yaratacak projelere destek olmaları bir yandan da kendi iç finansman dinamiklerini oluşturmaları bir zorunluluk halini almaktadır.

Nitekim AB’de bölgesel kalkınma ajanslarına aktarılan fonlar birliğe sonradan katılan ülkelere tanınan öncelikle ilgili ülkelerin gelişmişlik düzeylerine bağlı olarak değişmektedir. Dolayısıyla daha önceden bu fonlardan yararlanmış olan ülkelerin başka finans kaynakları yaratmaları gerekeceğinden, sözü edilen ülkelerdeki kalkınma ajanslarından ancak sürekli kamu kaynakları bulunanlar ekonomik olarak varlıklarını sürdürme imkanına sahip olacaktır (Özen, 2005). Ancak kalkınma ajanslarının kuruldukları ya da kurulacakları bölgelerin birbirlerinden farklı gelişmişlik kapasitelerinde buldukları dikkate alındığında, gelişmiş bölgelerle birlikte gelişmekte olan bölgelerin de fon elde edebilmek için rekabete girmelerinin bölgeler üzerindeki etkilerine göre; yaratabileceği sorunlar ve katkılar dikkate alınmalıdır. Rekabetle elde edilebilecek en temel katkı; kalkınmak isteyen bölgelerin birçok proje geliştirmek durumunda kalacak olmalarıdır (Işık, Bay-sal ve Ceylan, 2010).

Kalkınma ajansları bakımından bir başka önemli konu ise; kalkınma ajanslarının faaliyetlerini gerçekleştirirken ortaya çıkabilecek etkinlik kayıpları ile mücadele etmeye ilişkin istatistiksel ve denetimsel çalışmaların yapılması gereğidir. Örneğin; Çukurova ve İzmir Kalkınma Ajanslarında KOBİ’lere uygulanan mali desteklerin katkısallığını inceleyen bir araştırmaya göre; desteklenmiş firmaların %20,4’ünün ajans desteğini almadan da faaliyetlerini gerçekleştirebilecekleri ve dara

kayıbı, sızıntı ve çarpan etkileri bakımından Çukurova’daki anket kapsamındaki projelere sunulan 6,7 milyon hibenin 3,1 Milyon TL’si, İzmir’deki 15,8 Milyon TL hibenin ise 8 Milyon TL’sinin bölgeye katkı sağlamadığı ileri sürülmüştür (Ersayın, 2012). Bu nedenle ajansların etkin çalışıp, çalışmadıkları, yararlı projelere destek verip vermedikleri ayrıntılı şekilde denetlendiğinde, bölgelerin gelişimi bakımından çok daha etkin çalışmaların gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir.

9. Sonuç

Ülkemizde bölgesel gelişmişlik farklılıklarının giderilmesi, işsizlikle mücadele ve uluslararası rekabet gücü artırılmış bölgelere ulaşılması amacıyla birçok teşvik uygulaması getirilmiştir. Bunlar arasında; genel teşvikler, bölgesel teşvikler, büyük ölçekli yatırım teşvikleri ve stratejik yatırım teşvikleri sayılabilir. Ancak 15.06.2012 tarih ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren “stratejik yatırımların teşviki” uygulaması ile ithalat bağımlılığı yüksek aramalarının ve ürünlerinin üretimine yönelik yatırımlarla, uluslararası rekabet gücünün artırılmasında yüksek katma değer yaratacak ileri teknoloji tesisleri kurup, bunları kullanabilecek yatırımların desteklenmesinin hedeflendiği ileri sürülmüştür. Buradan hareketle ulusal kalkınma programlarına ve kalkınma politikalarına uyumlu faaliyetlerde bulunmaları öngörülen kalkınma ajanslarının da, izleyen süreçte yoğunlukla katma değeri yüksek, daha çok ar-ge içeren, yüksek teknoloji projeleri destekleyeceklerini söylemek yanlış olmayacaktır. Nitekim çalışmada kalkınma ajanslarının faaliyetlerinin etkinliği Ankara Kalkınma Ajansı kapsamında irdelenmektedir. Ancak 9 Temmuz 2010’da kurulan Ankara Kalkınma Ajansı ile ilgili yeterince uzun vadeli bilgi edinilemediğinden, sınırlı inceleme ve değerlendirmede bulunulabilmiştir. Buna karşılık çalışmada bölgesel gelişmişliği göstereceği düşünülerek dikkate alınan kriterler arasında; seçilmiş illerin bölgesel, sektörel ve kişi başı GSKD rakamlarına, dış ticaretteki, istihdamdaki ve vergi gelirleri içindeki ve yatırım teşviklerindeki, bölgesel paylarına yer verilmiştir.

Ayrıca TÜİK’te İBBS’ye göre Ankara iline ilişkin 2015 yılı verileri henüz bulunmadığından çalışmada GSKD’lerde TÜİK’teki en güncel veri olan 2011 yılı verileri ve dış ticaret, istihdam ve vergi paylarının bölgesel verilerinde ise en güncel veriler olan 2012 ve 2013 yılı verileri kullanılmak durumunda kalmıştır. Buna göre; 2011 yılında Ankara’nın sektörlere göre bölgesel GSKD toplamı %8,6 olup, İstanbul’da bu oran %27,2’dir. Buna benzer şekilde kişi başı GSKD rakamı; İstanbul’daki 23.247 TL’lik rakamın neredeyse yarısı kadar olup; Ankara’da 12.259 TL’dir. Ankara’daki sektörlerin GSKD’deki payları incelendiğinde; tarımın %2,8, sanayinin %25,7 ve hizmetler sektörünün tüm Türkiye geneline uyumlu olarak sektörler içinde en yüksek düzeyde bulunup %71,5 oranında olduğu görülmüştür. Ankara ilinin 2012 yılı Türkiye geneli vergi gelirleri tahsilatının, genel bütçe vergi gelirlerindeki payı %13 olup, Ankara’nın tahakkuk eden gelir vergisi, kurumlar vergisi ve GMSİ’nin Türkiye geneline oranları sırasıyla; %9, %21,8 ve %9,9’dur. Diğer yandan Türkiye’de 2013 yılı sonunda çalışan sayısının %6,5’i Ankara iline ilişkin olup, Türkiye’deki ihracat ve ithalat firmalarının ise %12’si Ankara’dadır. Dolayısıyla Ankara’nın imalat sanayi ve hizmetler sektöründe faaliyet gösteren yerel firmalarının ihracat kapasitesini artırmaya yönelik projelerin desteklenmesi, ilin GSKD’ne katkı sağladığı gibi ildeki istihdam düzeyini ve vergi kapasitesini yükseltecektir. Bununla birlikte ajans faaliyetleri sonucu oluşabilecek etkinlik kayıplarının önlenmesi için ajans faaliyetlerinin denetimi yararlı olacaktır. Ancak yine de kalkınma ajanslarının etkinliğinin değerlendirilmesinde bölgesel kalkınmaya doğrudan katkılarından çok dolaylı katkılarının dikkate alınmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Bunun nedeni; özellikle de Ankara gibi gelişmiş bölgelerde kurulmuş kalkınma ajanslarının, birer

veri ambarı olmaları ve kurumlar arası projeleri önceliklerine göre seçici ve yönlendirici misyonlarının bölgesel kalkınmaya sağladıkları katkının önüne geçmesidir.

Nitekim Ekonomi Bakanlığı Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü'nün 01.01.2001-31.01.2015 verilerine göre; Türkiye'deki toplam yatırım teşvik belge adedi 45.903, toplam sabit yatırım maliyeti 504.452 Milyon TL, toplam istihdam; 1.817.393 kişidir. Ekonomi Bakanlığı'nın 2013 yıllık yatırım teşvikleri raporuna göre; Türkiye geneli yatırım teşvik belge sayısı 4.840 tane iken, Ankara'daki yatırım teşvik belge sayısı 223 tane olup, Ankara'daki yatırım teşvik belgelerinin 106'sı bölgesel yatırımlar, 116'sı genel teşvik sistemi, 1'i büyük ölçekli yatırımlar için verilmiştir. Belirtilen dönemde İzmir'de 2, Konya'da 1, Malatya'da 2, Sakarya'da 1, Samsun'da 1 tane olmak üzere Türkiye genelinde toplam 7 tane stratejik yatırım teşvik desteği verilirken, Ankara için stratejik yatırım teşviki verilmemiştir. Dolayısıyla Ankara'da uygulanmakta olan genel teşvik yoğunluklu strateji yerine, ilin gayri safi katma değerini artıracak projeler ve diğer gelişmekte olan illerdeki ekonomik faaliyetlerle bir arada kalkınma sağlayacak teşviklerin tercih edilmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir. Bunun için, izleyen yıllarda bölgenin gelişim stratejileri gözden geçirilerek öncelikli alanlara daha yüksek miktarda destek verilmelidir. Örneğin; Batı Anadolu bölgesi bakımından yapılacak değerlendirildiğinde; Ankara'da hizmetler sektörüne yönelik nitelikli istihdama katkı sağlayacak projelerin finansmanı ile Konya'da ve Karaman'da tarımdaki katma değer artırılmasına yönelik projelerin özel sektörün ya da üniversitelerin yardımıyla geliştirilmesi bölgesel kalkınmaya katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda gerek Maliye Bakanlığı gerek de Ankara Kalkınma Ajansı tarafından verilen desteklerde; ihracat yapma kapasitesi yüksek olan firmalara ve özellikle kurumsal firmalar yerine KOBİ'lere öncelik tanınması daha yararlı olacaktır. Bununla birlikte Ankara Kalkınma Ajansı'nın başarısının artırılabilmesi için kurum faaliyetleri gerçekleştirilirken ortaya çıkabilecek etkinlik kayıplarının önlenmesi için; çeşitli istatistikî çalışmalarla, ajansın faaliyetlerinin ve desteklenen projelerin etkinliğinin denetimi yapılmalıdır.

Kaynakça

- Ankara Kalkınma Ajansı (AKA), (2011). "Siteler Mobilya ve Ankara", Erişim 10.10.2015, <http://www.ankaraka.org.tr/tr/files/yayinlar/siteler-mobilya-ve-ankara-rapor.pdf>,1-64.
- Ankara Kalkınma Ajansı (AKA), (2015). 2014 ve 2015 yılları destek program bilgileri,Erişim 10.10.2015, <http://www.ankaraka.org.tr/>.
- Arslan, K. (2005). "Bölgesel Kalkınma Farklılıklarının Giderilmesinde Etkin Bir Araç: Bölgesel Planlama ve Bölgesel Kalkınma Ajansları", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl 4, Sayı 7, 2005/1, 275-294.
- Ataay, F. (2005). "BKA Tasarımının "Kalkınma" Anlayışı Üzerine", Editör: Menaf Turan, Bölge Kalkınma Ajansları Nedir? Ne Değildir?, Ankara,Paragraf Yayınevi,15-33.
- Balcı, A. (2013). "Başkentin Potansiyeli Harekete Geçiyor", Anahtar Dergisi, Ocak 2013, sayı 289, Erişim 10.10.2015, <https://anahtar.sanayi.gov.tr/tr/news/kalkinma-ajanslari/355>, 16-17.
- Beer, A. ve Maude, A. (2002). "Local and Regional Economic Development Agencies in Australia", Local Government Association of South Australia Report, May, 1-97.
- Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı (BMVDB), (2013). "2013 Yılı Faaliyet Raporu", Erişim 18.10.2015, http://www.bmvdb.gov.tr/dosyalar/bmvdb_2013_faaliyet_raporu.pdf, 1-27.
- Chisholm, M. (1990). *Regions in recession and resurgence*, Uwin Hyman, London.

Orkunoğlu Şahin, I.F. (2016). Kalkınma Ajansları: “Ankara Kalkınma Ajansı” özelinde bir araştırma. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2 (1), 191-208.

- Danson, M., Hughes, H. E and Hughes, M. (2005). “RDAs and Benchmarking: Learning from Good Practice When the Model Has Broken”, *Public Policy and Administration*, 20(3), Autumn, 1-22.
- Deas, I. and Ward G. Kevin (2000). “From the “New Localism” to the “New Regionalism”? The Implications of Regional Development Agencies for City Regional Relations”, *Political Geograph*, 12 (3), March, 273-292.
- Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA), (2012). “Kuruluşundan Bu Güne Kalkınma Ajanslarında Sosyal Politikalar”, Temmuz, 1-55.
- Dulupçu, M. A. (2005). “Regionalization for Turkey: An Illusion or a Cure?”, *Eropean Urban and Regional Studies*, 12(2), 99-115.
- Ekonomi Bakanlığı (EB), (2013). “Yatırım Teşvik Sistemi Yıllık Değerlendirme Raporu Haziran 2012- Haziran 2013”, Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, Haziran,1-141, 27.
- Ekonomi Bakanlığı (EB), (2013,a). İllere Göre İhracat ve İthalat Rakamları, Ocak 2013 verileri, Erişim 05.11.2015, <http://www.ekonomi.gov.tr/index.cfm?sayfa=7173D4A4-D8D3-8566-452001910DD1747A>.
- Ersayın, Z. (2012). “Kalkınma Bakanlığı, Kamu Müdahalelerinde Katkısalılığın Değerlendirilmesi: Çukurova ve İzmir Kalkınma Ajansları KOBİ Destekleri Örneği”, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Mart, 132.
- European Association of Regional Development Agencies (EURADA), (1999). “Creation, Development and Management of RDAs”, Erişim 05.10.2015, <http://www.eurada.org/files/RDA/Creation%20development%20and%20management%20of%20RDA.pdf>, February.
- European Commission (EC), (2015). Draft Amending Budget No1 To The General Budget 2015, Erişim 17.10.2015, http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/documents/2015/DAB/COM_2015_11_final_en.pdf, 1-10.
- Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB), (2012). 2012 İller Bazında Beyan Edilen Gelir Vergisi, Kurumlar ve GMSİ Tahakkuk Verileri, Erişim 18.10.2015, <http://www.gib.gov.tr/yarim-ve-kaynaklar/istatistikler>.
- Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB), (2013). “İller İtibariyle Genel Bütçe Vergi Gelirleri”, Erişim 18.10.2015, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/VI/GBG/Tablo_55.xls.htm.
- Halkier, H. (2011). “Regional Development Agencies: European Trends and Experiences”, Aktan, C. (Ed.). The Proceedings of 1st International Conference on Regional Development, Malatya Turkey Fırat Development Agency, 2011. RDA Survey 2007, Erişim 19.10.2015, http://vbn.aau.dk/files/56299279/Halkier_Malatya_120711x.doc, s.1-15.
- Halkier, H. ve Danson, M. (1995). Regional Development Agencies in Western Europe: A Survey of Key Characteristics and Trends, April, *European Urban and Regional Studies*, 4(3), s.243-256.
- Hughes, J. T. (1998). The Role of Development Agencies in Regional Policy: An Academic and Practitioner Approach”, *Urban Studies*, 35(4), s.615-626.
- Işık, N., Baysal, D. ve Ceylan, O. (2010). “Bölgesel Kalkınma Farklılıklarının Giderilmesinde Politika Aracı Olarak Kalkınma Ajansları”, *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt:3, Sayı:2, s.1-18.
- Kıbrıs, Ö. ve Tapkı, İ. G. (2012). “A Mechanism Design Approach to Allocating Central Funds Among Regional Development Agencies”, Central European University, Pudapest Economic Seminar, 24 September, Erişim 15.10.2015, <https://economics.ceu.hu/events/2012-09-24/a-mechanism-design-approach-to-allocating-central-government-funds-among-regional->, 1-35.

Orkunoğlu Şahin, I.F. (2016). Development Agencies: A case study of Ankara Development Agency. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2 (1), 191-208.

- Koçak, S. Y. (2010). "The Comparison between Hungary and Turkey: Regional Development Agencies", *Petroleum-Gas University of Ploiesti Bulletin, Economic Sciences Series*, Vol. LXII, No. 2/2010, 12-20.
- Lagendijk, A., Kayasu, S. ve Yaşar, S. (2009). "The Role of Regional Development Agencies in Turkey: From Implementing EU Directives To Supporting Regional Bussiness Communities", *European Urban and Regional Studies*, 16(4), September, 383-295.
- Mcmaster, I. (2006). Chech Regional Development Agencies in a Shifting İnstitutional Landscape", *Europe-Asia Studies*, 58(3), 347-370.
- OECD, (2014). Regional Outlook 2014, Erişim 15.11.2015, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264201415-en,1-291>.
- Özen, P. (2005). "Avrupa'da Bölge Kalkınma Ajansları", TEPAV, Mayıs, 1-27.
- Özmen, F. (2008). "AB Sürecinde Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Karşılaşabilecekleri Temel Sorun Alanları", *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Isparta,13(3), 327-340.
- Roberts, P. W. ve Llayd, M. G. (2000). "Regional Development Agencies in England: New Strategic Regional Planning Issues?", *Regional Studies*, 34(1), 75-79.
- Ankara Kalkınma Ajansı Raporu (2011). "Sitelerde Envanter Çalışması", Erişim 05.11.2015, <http://www.ankaraka.org.tr/tr/files/yayinlar/siteler-mobilya-ve-ankara-rapor.pdf>, 1-37.
- Syrett, S. ve Silva, C. N. (2001). "Regional Development Agencies in Portugal: Recent Development and Future Challenges", *Regional Studies*, 35(2), 174-180.
- TÜİK, (2012,a). Hanehalkı İşgücü Anketi Bölgesel Sonuçları, Erişim 21.10.2015, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13464>
- TÜİK, (2012,b). İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri 2012, Erişim 21.10.2015, <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>.
- TÜİK, (2013). Metaveri Açıklaması, Erişim 18.11.2015, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10704>.
- TÜİK, (2013,a). Bölgesel Gayri Safi Katma Değer Hesaplamaları, Erişim 18.11.2015, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16180>.
- TÜİK, (2013,b). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Sonuçları, Erişim 21.11.2015, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>.
- Trevor, Y. H. (2008). "The Potential for Effective Regional Development Agencies in Turkey:A Comparative Analysis", *Regional and Federal Studies*,18(4), August, 375-402.
- 5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun

Extended abstract in English

Purpose and Significance: Traditional policies was proposed as a regional development theory in the 1920s. Regional policies took place from the 1980s to the 1990s and after 2000 new developmentalism was seen in the world. There were three period about the regional development policies in Turkey. During 1923-1960 national development policies were used. In the 1960, regional development policies were preferred. In the 2000s EU's regional development policies was adopted in Turkey. In this context, the first development agencies was established in the United States in 1930 and it was followed by EU in 1950. Development Agencies and Organizations of Development Agencies No. 5549 for the first time in Turkey, Law on the development agencies establishment, coordination and duties was established in 2006. There are currently 26 development agency in our country.

Development agencies classified in two groups as the forms of organization and it's activities. Organization form of development agencies are divided in three. These are semi-autonomous development agencies, development agencies supporting local firms, multi-functional, integrated development agencies. According to operations development agencies are traditional, innovative and offering other services. In Turkey, development agencies are supporting local firms according to organizational forms and they have the innovative functions according to their activities. The financing of development agencies in Turkey are providing by the 5% of the general budget revenues, donations and grants of national and international organizations, operating incomes, a carryover income, 1% of the budget revenues of the chambers of commerce and industry and 5% for special provincial administrations and 1% for municipalities from the EU and other international funds.

As a result of the being institutions imposed by international organizations and because of prejudice about staying at a minimum level of support to the development of economy, it is believed that the members of the European Association of Development Agencies didn't exceed the number of 70 development agencies in the world. Similarly, in the literature it has been often observed in studies of the effects on the economy of the region in which development agencies established in undeveloped areas. However, it was seen that the activities of development agencies established in developed areas wasn't taken into account. By the reason of unstudied before, the subject of study is important. In this study, foreign trade, employment, tax and encourage investment capacity, supports and activities and the gross value added share of Ankara's agricultural, industrial and services sectors are assessed.

Literature: It has been generally accepted in the literature that the contribution of development agencies is limited to regional economic development (Halkier and Danson, 1995); (Beer ve Maude,2002); (Trevor, 2008); (Kıbrıs ve Tapkı, 2012). But the biggest criticisms about the development agencies are concerned with the financing with EU funds and preventing of their institutional development with the continuity of this process, being the applications without the cost-benefit analysis and the difficulty of measurement of the impact of their activities (Legendjik, Kayasu and Yaşar, 2009); (McMaster, 2006); (Syrett ve Silva, 2001), the difficulty of execution of regional development policy based on cooperation between the private sector, public sector and civil society organizations, so that public governance has not been established yet in that countries, to cause confusion in practice of the decisions taken by central government about development agencies, more development of specific regions can lead an increase in differences between the regions and being of the same type of regional policies in all the implementations

without taking into account the economic and social structure of the region would contribute very few to the development of region etc (Dulupçu, 2005; McMaster,2006; Koçak,2010).

Methodology: Owing to calculable of regional and per person, gross value added (GVA) was preferred in the study. In the calculation of gross value added unlike GDP, there are no taxes on products such as value added tax and excise tax. Not only GVA is not enough to show the competitive capacity of a province to other provinces but also some other factors are necessary. For this reason, in the study in addition to the gross value added, the evaluation was made by including the data which are between the regional development criterias such as foreign trade, employment, tax and investment incentives capacity data and the activities of the Ankara development agency. GVA is a value which was obtained from the result of economic activity in the period of production by deducting the value of goods and services used to perform a particular economic unit that produces goods and services. GVA calculation, with a view to align with the EU's national accounts system ESA, was introduced in 2002 in Turkey. For 26 regions within the scope of the calculations agriculture, industry and services sectors with GVA, one of the regional development criteria, was conducted by Turkstat with Statistical Classification of Territorial Units (NUTS) Level 2 for 2004-2011. Ankara development agency is located in West Anatolia according to Turkey NUTS coded as TR51. However, Ankara, Konya and Karaman data are evaluated together because they are classified as West Anatolia in the study as regards NUTS 2 Turkstat.

Results and Conclusion: It could not be obtained long-term data about Ankara Development Agency established in July 2010. Therefore, it was evaluated at a limited level of the Ankara Development Agency's activities. For GVA the most recent data, which are 2011 data, were used in the study. The most recent data were used for gross value added (2011 data) and foreign trade, employment, and the share of tax and investment incentives (2012-2013 data) in the study. According to the sectors total regional gross value added of Istanbul in 2011 was 27.2%. But in Ankara it was 8,6%. The per capita gross value-added figure of 12.259 TL in Ankara. But this figure is almost twice in Istanbul as 23 247 TL. Agriculture, industry and services sectors share in the gross value added of the sectors in Ankara are respectively 2,8%, 25,7% and 71,5%. However, the share of total tax revenues of Ankara in Turkey overall tax collections in 2012 is 13%. Compared to the Turkey's, the share of Ankara's accrued income tax, corporation tax and real estate capital gains are respectively 9%, 21,8% and 9,9%. At the end of 2013, 6.5% of the number of employees of Turkey is in Ankara. 12% of Turkey's export and import companies is located in Ankara.

According to the Ministry of Economy Report (June 2012-2013) annual number of investment incentive certificates in Turkey is 4840. That number for Ankara is 223. Therefore, according to the NUTS classification in West Anatolia, the share of services sector of Ankara is high. In Konya and in Karaman is high at the regional share of gross value added of agriculture. At this reason, supporting of programs of the relatively superior industries in the specified cities will provide greater contribution to regional economic development. In the evaluation of the effectiveness of established development agencies in developed regions such as Ankara, as intensively financing and employment contribution is quite limited, especially their more indirect contributions must be taken into consideration such as selective or manipulative missions of inter-agency projects by priority and their properties of being a data warehouse. Nevertheless, the support primarily should give to the companies, particularly SMEs that has a high capacity to export. So, the success of such policy instruments will increase by means of statistical works and audit of the agency activities and its supported projects.